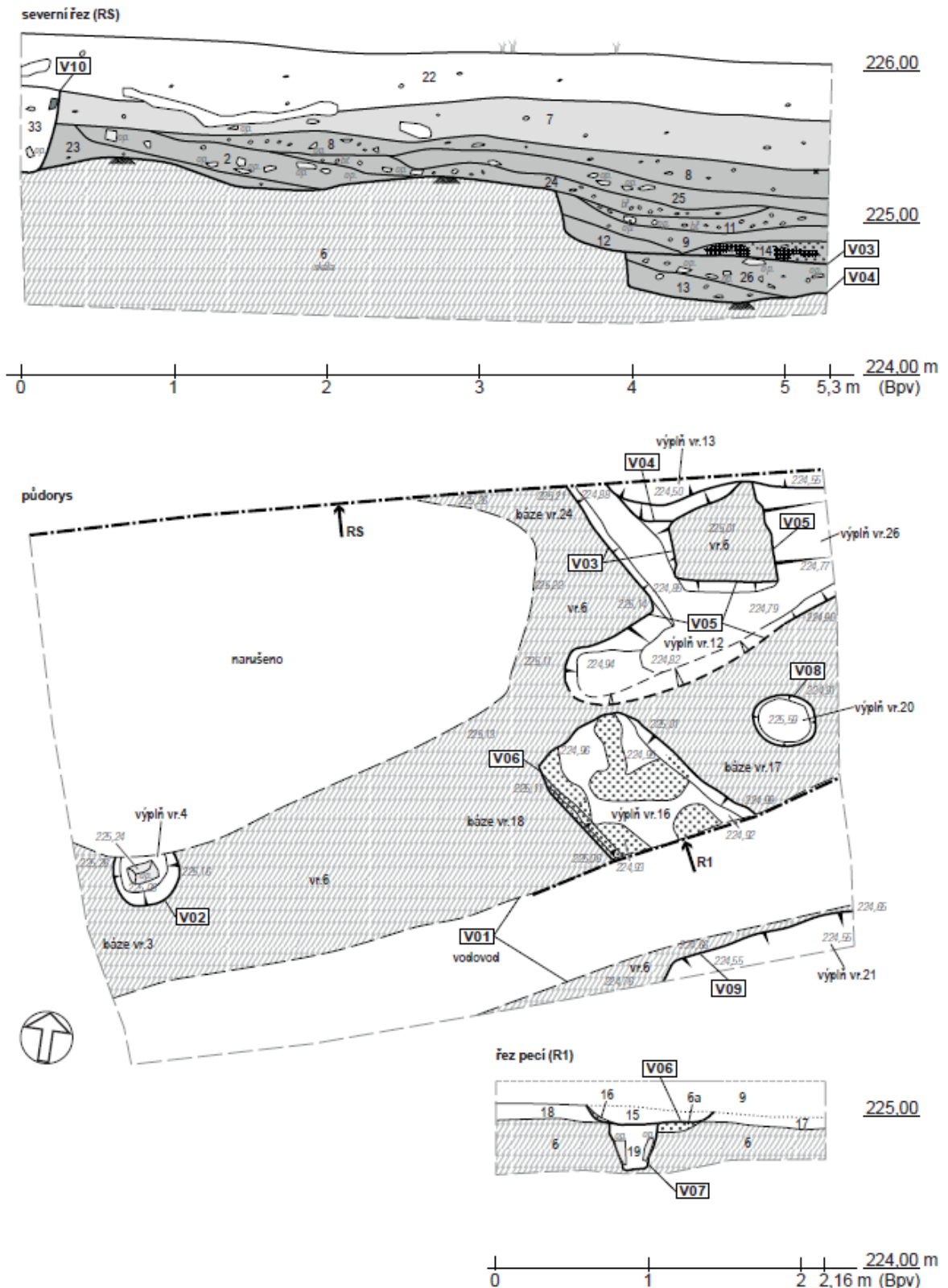

Archeologický výzkum na zahradě Thunovského paláce, Thunovská čp. 180, Praha - Malá Strana

Jan Havrda (NPU ÚOP v Praze)

Záchranný archeologický výzkum, realizovaný v březnu 2021, byl vyvolán záměrem britského velvyslanectví vybudovat v západní části zahrady Thunovského paláce, parc. č. 569, dvě propojené retenční nádrže (obr. 1). Rozměry výkopu činily 5,10 × 3,1–3,6 m, hloubka 1,4–1,7 m. Jednalo se již o druhý výzkum na zmíněné zahradě. V roce 2016 proběhla vůbec první akce v areálu velvyslanectví. Přímo na zahradě byly tehdy dokumentovány tři liniové výkopy, v nichž byly zaznamenány novověké navážky a v severním úseku i uměle snížený povrch skalního podloží. Pouze v nejvýchodnější části liniového výkopu u severozápadní fasády paláce čp. 180 byly ze dvou nejstarších vrstev získány zlomky keramiky 14. století.

Četnější doklady středověkých sídlištních a výrobních aktivit byly zachyceny při výzkumu v roce 2021. Pod dnešním rovinatým povrchem zahrady (niveleta 226,20 m n. m.), pod vrstvou novověké navážky, byla v hloubce cca 0,4 m dokumentována vrstva navážkového charakteru s keramikou 15. století. Ta překryla raně středověký sídlištní a výrobní horizont. Od nivelety 225,40–225,60 m (0,5–0,7 m pod dnešním povrchem) se nalézaly vrstvy a objekty zařaditelné do 12. až 1. poloviny 13. století (obr. 2). Mladší – vrcholně středověké – situace byly patrně odstraněny při terénních úpravách. Mocnost zkoumaného sídlištního horizontu činila 0,3–0,4 m, v místě zahloubených objektů až 0,9 m. K nejmladším raně středověkým situacím patřil relikt ohniště či pyrotechnologického objektu o průměru min. 1 m, jenž ležel na výplni staršího objektu/objektů nepravidelného tvaru. Vzhledem k torzovitosti odkrytých situací je obtížné do skály zasekaný objekt blíže interpretovat. Hypoteticky se mohlo jednat o mírně zahloubený obytný objekt ortogonálního půdorysu. Zmíněný objekt (či eventuálně objekty zanikající ve více fázích) bylo možné datovat do 2. poloviny 12. až 1. poloviny 13. století díky nálezům zlomků keramických nádob s klasicky zduřelým okrajem. K výjimečnějším nálezům tohoto souboru patří fragment dna tzv. sklářské misky s polevou na vnější straně. Z nekeramických artefaktů je třeba zmínit hranolek z tmavé břidlice o velikosti 10 × 20 × min. 62 mm. Předmět, z něhož se zachovala jen střední část, je datován keramikou s klasicky zduřelým okrajem do 2. poloviny 12. až 1. poloviny 13. století. Na kameni nejsou vidět žádné rýhy či jiné stopy po užívání. Jeho interpretace tak zůstává otevřená (nepoužívaný prubířský kámen? brousek?). Patrně současně s výše uvedenými zahloubenými sídlištními objekty (nebo o něco mladší) bylo další pyrotechnologické zařízení. To mělo obdélný půdorys se zaoblenými rohy, šířku 0,8 m a délku min. 1,3 m. Jeho jihovýchodní část byla zničena v minulosti při hloubení výkopu pro potrubí. Objekt byl zahlouben min. 12 cm do skalního podloží. Jeho stěny byly do červena vypáleny, dno jen částečně. Interpretace tohoto staršího pyrotechnologického vanovitého objektu není bez otazníků. Snad ho lze klást k aktivitám spojovaným s výrobou a zpracováním železa. Nutno však poznamenat, že při výzkumu nebyly nalezeny žádné úlomky železné rudy ani strusky (vyjma jeden kus z vrstvy datované do 15. století). Výkop pro pyrotechnologické zařízení narušil jednu sídlištní vrstvu. Pod ní se nalézalo několik sloupových jam zahloubených do skalního podloží. Ve dvou z nich se dochovaly na výšku uložené opukové kameny, jež patrně podpíraly dřevěné vertikální konstrukční prvky. Vzdálenost mezi sloupovými jámami činila 1,0 a 3,4 m. Tyto objekty představují doklad nadzemní dřevěné stavby či staveb. Několik málo zlomků získaných z jejich výplní je možné datovat rámcově do 12. století. Indicie osídlení z 10.–11. století představují v sekundární poloze nalezené keramické fragmenty nádob s kalichovitou profilací okraje. Starší sídlištní situace byly odstraněny při výrazné terénní úpravě svahu v průběhu 12. století, při níž došlo rovněž k odtěžení svrchní partie podloží (svahových hlín a zvětralého skalního podkladu). Výsledkem této úpravy bylo vybudování plošiny, která byla využívána k výrobním a sídlištním aktivitám ve 12. až v 1. polovině 13. století. Rozsah této plochy, která se nalézá v severozápadní části zahrady, nelze pro nedostatek archeologických dokumentačních bodů přesněji rekonstruovat.

Obr. 2, Praha 1 – Malá Strana, Thunovská čp. 180. Sonda S1 realizovaná v roce 2021 na zahradě paláce. Nahoře: západní řez sondy (RZ). Pod novověkou navážkou (bíle) se našla pozdně středověká vrstva (světle šedě), ta překryla sídlištní aktivity z 2. pol. 12. – 1. pol. 13. století (tmavě šedě). Vrstvy spočívaly na upraveném povrchu skalního podloží (šedá šrafa). Nejstarší doklady osídlení reprezentovaly zahloubené objekty V03 a V04. Dole: plán plochy s dokumentovanými zahloubenými objekty (V03, V04 a V05) a pyrotechnologickým zařízením (V06). Nejstarší objekty reprezentují sloupové jámy V02 a V08. Kresba J. Hlavatý, 2022.